

Vergaderjaar 2004–2005

29 410

Hoger Onderwijs en Onderzoek Plan 2004

Nr. 32

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 19 september 2005

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap¹ hebben enkele fracties de behoefte over de brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Rutte, d.d. 20 juni 2005 (29 410, nr. 30) inzake beleidsreactie op het rapport «Kort en goed? Verkenning invoering korte programma's in het hoger beroepsonderwijs», enkele vragen en opmerkingen voor te leggen.

Bij brief van 19 september 2005 heeft de minister deze beantwoord. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Cornielje

Adjunct-griffier van de commissie,
Jaspers

¹ Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), Lambrechts (D66), Hamer (PvdA), Van Bommel (SP), Mosterd (CDA), Blok (VVD), Balemans (VVD), Slob (CU), Vergeer (SP), Tichelaar (PvdA), Joldersma (CDA), De Vries (CDA), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Aasted Madsen-van Stiphout (CDA), Eski (CDA), Aptroot (VVD), Voorzitter, Smeets (PvdA), Ondervoorzitter, Eijssink (PvdA), Leerdam, MFA (PvdA), Van Miltenburg (VVD), Kraneveldt (LPF), Hermans (LPF), Van Dam (PvdA), Visser (VVD), Azough (GL), Roefs (PvdA), Jungbluth (GL).

Plv. leden: Ferrier (CDA), Bakker (D66), Bussemaker (PvdA), Vacature (SP), Brinkel (CDA), Hirsi Ali (VVD), Örgü (VVD), Van der Vlies (SGP), Kant (SP), Dijksma (PvdA), Hessels (CDA), Sterk (CDA), Atsma (CDA), Van Bochove (CDA), Van Hijum (CDA), Van der Sande (VVD), Verbeet (PvdA), Arib (PvdA), Stuurman (PvdA), De Krom (VVD), Varela (LPF), Nawijn (Groep Nawijn), Adelmund (PvdA), Nijs MBA (VVD), Halsema (GL), Kalsbeek (PvdA), Vendrik (GL).

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de beleidsreactie op het rapport «Kort en goed? Verkenning invoering korte programma's in het hoger beroepsonderwijs» (verder: «Kort en goed?»). Zij hechten aan de invoering van korte programma's in het hoger onderwijs vanwege de effecten die het kan hebben op het vergroten van de instroom, het verlagen van de uitval in het hoger onderwijs en de mogelijkheden voor leven lang leren. Bovendien past het binnen de kwalificatieraamwerken zoals die op Europees niveau zijn ontwikkeld. Deze leden ondersteunen het pleidooi in dit rapport om te kiezen voor een smalle invoering van dergelijke tweejarige studies. Bij een smalle invoering zijn strikte criteria aan te leggen waar het wenselijk en verstandig is met dergelijke korte programma's te gaan werken. Een belangrijk criterium is daarbij de arbeidsmarkt.

De leden van de CDA-fractie vragen zich wel af waarom weer is gekozen voor experimenten. In het algemeen overleg Internationalisering van 22 juni jl. heeft de staatssecretaris reeds aangegeven dat deze experimenten eigenlijk pilots zijn. De vraag is niet meer of tot invoering moet worden ingegaan, maar op welke manier deze invoering moet plaatsvinden. De leden van deze fractie zien mogelijkheden om deze pilots te vervangen door een zeer smalle invoering van de korte programma's. Op basis van deze zeer smalle invoering kan dan na evaluatie worden bekeken of het wenselijk is tot uitbreiding van het aantal toegelaten korte programma's te komen. Graag horen zij van de staatssecretaris of de pilots kunnen worden vervangen door een zeer smalle invoering en een evaluatie na drie jaar waarbij tot aanpassing en wijziging en zo nodig uitbreiding van de korte programma's kan worden overgegaan.

De leden van de CDA-fractie vinden het terecht dat de uitvoering van de korte programma's wordt neergelegd bij de hogescholen. Ook vinden zij het wenselijk dat het korte programma onderdeel uitmaakt van een bachelor en het voor de student mogelijk moet zijn op basis van het behalen van de associate degree tot het behalen van een bachelordiploma over te gaan. Zij ondersteunen de redenering in het rapport «Kort en goed?» dat het niet wenselijk is de invoering van korte programma's te verwarren met een discussie over het open bestel. Wel vinden deze leden het van belang dat de invoering van korte programma's «Schutte-proof» is en dat vanaf het begin duidelijkheid bestaat over de bekostigingsvoorwaarden en de wijze waarop studenten worden ingeschreven voor de korte programma's en zo nodig kunnen doorgaan in het afmaken van een bachelor. Graag horen de bovengenoemde leden van de staatssecretaris in welke beroepssectoren de invoering c.q. pilots zullen starten. De leden van de CDA-fractie vragen zich daarbij af of het wel verstandig is weer te gaan werken met een procedure waarin alle hogescholen voorstellen voor experimenten kunnen indienen die vervolgens weer versnipperd over de instellingen worden goedgekeurd. Is het niet wenselijk te werken met een beperkt aantal korte programma's op een beperkt aantal hogescholen en/of in een beperkt aantal sectoren voor een beperkte doelgroep, zo vragen deze leden.

Het is de leden van de CDA-fractie onduidelijk voor welke ruimere invulling van het civiele effect van het korte programma de HBO-raad pleit en waar de staatssecretaris voor staat. Zij verzoeken de staatssecretaris dit nader toe te lichten. Wat zijn de mogelijke voor civiele effecten van dergelijke korte programma's?

De leden van deze fractie kunnen instemmen met de uitgangspunten van de staatssecretaris, behoudens de eerder gemaakte opmerkingen over het werken met pilots in plaats van een zeer smalle invoering. De vraag of het nodig is te komen tot een aparte toets nieuwe opleiding kan worden meegenomen bij de discussie over macrodoelmatigheid en accreditatie

van geclusterde opleidingen, domeinen en/of instellingen. Dat geldt eveneens voor de registratie van de korte programma's.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de beleidsreactie van de staatssecretaris op het rapport «Kort en goed?» De leden van deze fractie wensen een nadere onderbouwing over het verschil tussen kort-hbo en korte programma's in het hbo. Zij vinden het vreemd wanneer er eerder is bepaald dat deze opleidingen uiterlijk per 31 december 2007 moeten zijn afgebouwd, terwijl nu sprake is van mogelijke voortzetting in iets andere vorm. Hebben de experimenten als doel een andere invulling te geven aan het kort-hbo?

Tevens willen de leden van de PvdA-fractie de staatssecretaris vragen om in het kader van experimenten om ook het mbo korte programma's te laten verzorgen. Zij vragen zich af wat hier op tegen zou zijn. Met het invoeren van deze experimenten wil de staatssecretaris ook een nieuwe graad invoeren «associate degree». De bovengenoemde leden vragen zich af of dit wenselijk is. Op dit moment is er geen beslissing gemaakt over de graden in het hoger onderwijs in het kader van de bachelor-masterstructuur. De internationale herkenbaarheid van de graden neemt hiermee nog meer af.

Graag vernemen de leden van de PvdA-fractie de reactie van de staatssecretaris hierop.

De leden van de VVD-fractie hebben met veel belangstelling kennisgenomen van de voorstellen van de staatssecretaris met betrekking tot de invoering van korte programma's in het hoger beroepsonderwijs. Hij geeft daarmee invulling aan de motie Lambrechts/Visser¹ waarin de regering wordt verzocht tweejarige studies in het hbo mogelijk te maken. Deze leden hebben enkele vragen en opmerkingen bij de voorstellen van de staatssecretaris.

De leden van deze fractie onderschrijven, als medeondertekenaar van genoemde motie, de doelstellingen van de invoering van een korte hbo-opleiding. Ook de keuze voor experimenten steunen zij. De experimenten moeten uitwijzen of de beleidsdoelstellingen met de nieuwe opleiding in voldoende mate worden behaald.

De keuze voor een aparte graad, bijvoorbeeld aangeduid als «associate degree», wordt eveneens door de leden van de bovengenoemde leden gesteund. De korte opleiding moet duidelijk herkenbaar zijn.

De staatssecretaris geeft in de voorstellen uitdrukkelijk aan dat het korte programma volledig moet zijn ingebed in een volledige bacheloropleiding. Het gaat dus om een onderdeel van de bacheloropleiding. Deze volledige opleiding kan dus voortijdig worden afgebroken en omgezet in een associate degree. Dit risico wordt door de staatssecretaris erkend en zal meegenomen worden in de evaluatie van de experimenten. De leden van de VVD-fractie zijn echter van mening dat dit punt vóór aanvang van de experimenten nader bekeken zou moeten worden. De eventuele effecten op relatieve deelname zouden kunnen samenhangen met de keuze om als voorwaarde te stellen dat de korte opleiding volledig ingebed moet zijn in een bacheloropleiding. Uit de brief is het deze leden niet volledig duidelijk geworden wat de reden is om de korte opleiding per se in een volledige bacheloropleiding onder te brengen. Gaat de staatssecretaris dan niet juist voorbij aan één van de beleidsdoelstellingen, waarin wordt gesteld dat werknemers zich middels deze trajecten moeten kunnen «opscholen». Om dat te bereiken, moet het onderwijsaanbod op die vraag aansluiten. Het aanbod zou daarom flexibeler moeten kunnen zijn. Komt er bijvoorbeeld een speciale associate degree voor mbo-ers die al enige jaren werkervaring hebben?

Tot slot de vragen ook de leden van de VVD-fractie met welke opleidingen de staatssecretaris voornemens is te starten met de experimenten. Zijn

¹ Kamerstuk 29 410, nr. 12.

dat de programma's die nu als tweejarige hbo-opleiding bestaan, of juist niet, zo vragen zij.

II Reactie van de staatssecretaris

Voordat ik op de gestelde vragen inga, wil ik een opmerking maken over de looptijd van de experimenten. In mijn brief aan u van 20 juni 2005 [Kamerstuk 29 410, nr. 30] ga ik uit van een looptijd van de experimenten van drie studiejaar. Overweging hierbij was dat op die manier twee cohorten studenten de tweejarige programma's kunnen volgen. Uit gesprekken met de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO) is mij inmiddels echter gebleken dat het onmogelijk is voor het merendeel van de aangewezen instellingen om per studiejaar 2006–2007 aan de experimenten mee te doen. De meeste hbo-bacheloropleidingen van de aangewezen instellingen zijn namelijk nog niet beoordeeld conform artikel 1.18 van de WHW en zijn van rechtswege geaccrediteerd. Zoals ik in mijn brief aan u meldde, beschouw ik een dergelijke accreditatie als een onvoldoende basis voor deelname aan een experiment. Het blijkt echter ook onhaalbaar om, in de periode tussen de indiening van de voorstellen door de hogescholen en de start van het studiejaar 2006–2007, de van rechtswege geaccrediteerde bacheloropleidingen waarbinnen korte programma's worden voorgesteld, nog te accrediten. Daarmee is de start van de experimenten voor veel aangewezen instellingen per studiejaar 2006–2007 onmogelijk.

Twee opties zie ik dan: de experimenten pas laten starten in 2007–2008 of werken met twee rondes experimenten. Omdat ik de start van de experimenten niet wil ophouden, kies ik voor de laatste optie. Zowel dit najaar als volgend najaar zullen hogescholen dus voorstellen voor experimenten kunnen indienen, voor korte programma's die starten in 2006–2007 respectievelijk in 2007–2008. Omdat ik ook voor de programma's die starten in 2007–2008 twee cohorten wil kunnen volgen, verandert daarmee de totale looptijd van de experimenten van drie in vier jaar. De hogescholen die in 2006–2007 starten krijgen hiermee de kans om (in plaats van twee) drie cohorten studenten hun programma's te laten doorlopen.

In 2010 zal de eindevaluatie van de experimenten plaatsvinden. In 2008 vindt een tussenevaluatie plaats.

CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie vragen of de experimenten kunnen worden vervangen door een zeer smalle invoering en een evaluatie na drie jaar waarbij tot aanpassing en wijziging en zonodig uitbreiding van de korte programma's kan worden overgegaan.

Ik verwacht duidelijke positieve effecten van de invoering van korte programma's. Niettemin is er nog veel onduidelijk over de precieze gevolgen die invoering zal hebben. Relevante empirische gegevens over bijvoorbeeld de arbeidsmarktbehoefte en de consequenties voor de instroom van doelgroepen, ontbreken. Hetzelfde geldt voor informatie over het effect op het (relatieve) aantal afgestudeerden met een bachelor-getuigschrift. Ik vind deze gegevens essentieel om een weloverwogen besluit tot al dan niet invoering te kunnen nemen. Na de experimenteerfase is voor mij pas de vraag aan de orde of de korte programma's daadwerkelijk ingevoerd moeten worden.

De leden van de CDA-fractie vinden het van belang dat de invoering van korte programma's «Schutte-proof» is en dat er duidelijkheid bestaat over de bekostigingsvoorwaarden en over de wijze waarop studenten worden ingeschreven voor de korte programma's.

Voor studenten die zijn ingeschreven in een bacheloropleiding en die deelnemen aan een goedgekeurd experiment met een kort programma als onderdeel van die bacheloropleiding, krijgt de hogeschool bekostiging. Het nieuwe bekostigingsmodel voor het hoger onderwijs biedt ruimte voor bekostiging van de korte programma's aangezien in dit model sprake is van bekostiging op basis van de inzet van leerrechten. De graad die verbonden is aan het afronden van een kort programma wordt niet afzonderlijk bekostigd. Voor de diplomaopslag tellen dus alleen het aantal bachelor- of mastergetuigschriften mee.

Binnenkort vindt het jaarlijkse bekostigingsoverleg met de VSNU en de HBO-raad plaats. In relatie tot «Schutte» zal in dit overleg benadrukt worden dat, conform de notitie «Helderheid in de bekostiging van het hoger onderwijs 2003», werven en inschrijven voor voorgestructureerde programma's of deelprogramma's niet is toegestaan, maar dat hier een uitzondering geldt voor de korte programma's in het hbo die in het kader van de experimenten worden gesanctioneerd.

Met de Informatie Beheer Groep heeft inmiddels overleg plaatsgevonden over de registratie van korte programma's in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs (Croho). Besloten is een werkgroep in te richten waarin de technische procedures van inschrijving en administratie worden uitgewerkt. De studentenorganisaties zullen, naast de instellingen, de NVAO en andere betrokken partijen uitgenodigd worden om aan de werkgroep deel te nemen. Ook de voorlichting aan de studenten heeft mijn nadrukkelijke aandacht.

De leden van de CDA-fractie vragen in welke beroepssectoren de pilots zullen starten. Zij suggereren te werken met een beperkt aantal korte programma's op een beperkt aantal hogescholen en/of in een beperkt aantal sectoren voor een beperkte doelgroep.

Zoals ik in mijn brief heb aangegeven, zal er op beperkte schaal geëxperimenteerd worden. Daarbij streef ik naar een redelijke spreiding over de onderwijssectoren (Croho-onderdelen), dat wil zeggen in elke sector naar experimenten met een aantal verschillende korte programma's.

Hierbij maak ik voorlopig overigens een uitzondering voor de sector onderwijs. Voordat korte programma's in die sector geïntroduceerd kunnen worden, moet er eerst duidelijkheid zijn over de in het onderwijs gewenste kwalificaties en, in het verlengde daarvan, over de behoefte van het onderwijs aan een tussenkwalificatie in de opleiding tot leraar. In de eerste helft van 2005 is het platform voor de beroepen in het onderwijs ingesteld. Dit platform, dat bestaat uit deskundigen uit de beroepsgroepen in het onderwijs, zal zich onder meer over de gewenste kwalificaties buigen en ook over de bekwaamheidseisen die bij die kwalificaties passen. Eind 2005 of begin 2006 zal het platform naar verwachting eerste uitspraken op dit terrein doen. Daarna is pas de vraag aan de orde met welke bve- of ho-getuigschriften kan worden aangetoond dat aan de bekwaamheidseisen wordt voldaan en of korte programma's binnen de hbo-bacheloropleidingen hierbij mogelijk een rol kunnen spelen. Om die reden sluit ik de sector onderwijs in ieder geval uit van de eerste ronde experimenten (die start met ingang van studiejaar 2006–2007). In de loop van 2006, dus na het advies van het platform, zal worden bepaald of in de tweede ronde experimenten (startend met ingang van studiejaar 2007–2008) wél experimenten binnen de sector onderwijs kunnen worden uitgevoerd.

Het aantal hogescholen dat een bepaald kort programma mag aanbieden, zal ik, indien nodig, na de indiening van de voorstellen inperken. Hetzelfde geldt voor het aantal verschillende korte programma's waarmee geëxperimenteerd wordt. Voorafgaand aan de indiening wil ik noch in aantallen inperken, noch de beroepssectoren bepalen. Op dit moment heb ik namelijk onvoldoende beeld van de aard van de voorstellen die zullen worden

ingediend. Door de hogescholen de kans te geven met voorstellen te komen, vergroot ik ook het inzicht in de precieze wensen bij hogescholen en de arbeidsmarkt ten aanzien van de korte programma's.

In overleg met de NVAO heb ik overigens gekozen voor de volgende procedure:

Eerst adviseert de NVAO over de kwaliteit van de voorstellen voor korte programma's. Dit gebeurt aan de hand van een protocol dat is afgeleid van het accreditatiekader. De arbeidsmarktrelevantie van het korte programma en de samenhang met de hbo-bacheloropleiding, vormen belangrijke beoordelingscriteria voor het advies van de NVAO.

De voorstellen waarover de NVAO heeft geadviseerd, worden vervolgens door mij beoordeeld. Een positief advies van de NVAO is voor mij een eerste voorwaarde voor deelname aan de experimenten. Bij de keuze van de korte programma's waarmee daadwerkelijk wordt geëxperimenteerd, zal voor mij, naast dat advies en de eerder genoemde spreiding over de sectoren, in belangrijke mate de vraag meespelen welke programma's de meeste kans bieden op instroom van doelgroepen die anderszins minder snel voor het hoger onderwijs zouden kiezen. Daarbij denk ik met name aan mbo'ers en werkenden.

De leden van de CDA-fractie verzoeken om een toelichting op wat wordt bedoeld met een ruimere invulling van het civiele effect, waar de HBO-raad voor pleit.

De HBO-raad pleit voor een minder strikte koppeling van korte programma's aan de beroepspraktijk. De raad hecht weliswaar aan afstemming met het beroepenveld over de inhoud van de korte programma's, maar vindt tegelijkertijd dat de hogescholen een zinvol tussentijds uitstroommoment moeten kunnen bepalen dat niet noodzakelijkerwijs gekoppeld is aan de behoefte van de arbeidsmarkt. Ik vind het daarentegen van groot belang dat studenten na afronding van een kort programma direct gekwalificeerd zijn voor de arbeidsmarkt en dat het totaal van het programma een arbeidsmarktrelevantie heeft.

PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie wensen een nadere onderbouwing van het verschil tussen kort-hbo en korte programma's in het hbo. Hebben de experimenten als doel een andere invulling te geven aan het kort-hbo?

Het belangrijkste verschil tussen de korte programma's en de opleidingen kort-hbo is dat de tot eind 2007 bestaande Croho-opleidingen kort-hbo tot een wettelijk hbo-getuigschrift leiden (overigens zonder dat aan dat hbo-getuigschrift de bachelorgraad verbonden wordt). Een kort programma is een onderdeel van een hbo-bacheloropleiding en geeft een graad op een niveau tussen mbo-4 en de hbo-bachelor. Het beoogde eindniveau en ook de inbedding van het programma verschillen dus nadrukkelijk. Van voortzetting van het kort-hbo is dan ook geen sprake. Dit neemt overigens niet weg dat een kort programma inhoudelijk verwant kan zijn aan een opleiding kort-hbo. Een tweede verschil is dat de korte programma's een studielast hebben van minimaal 120 studiepunten. De studielast van de opleidingen kort-hbo varieert tussen de 60 en 180 studiepunten. Die studielast, in combinatie met het feit dat er aan het kort-hbo wél een hbo-getuigschrift was verbonden, maakte ook dat er voor het kort-hbo geen plek was in de bachelor-masterstructuur. Voor hbo-bachelor-opleidingen geldt een normatieve studielast van 240 studiepunten.

De PvdA-fractie vraagt om in het kader van de experimenten ook het mbo korte programma's te laten verzorgen.

Een kort programma is een onlosmakelijk onderdeel van een hbo-bacheloropleiding en behoort tot het hoger onderwijs. Het is om die reden dat alleen instellingen die hoger onderwijs mogen verzorgen, in aanmerking kunnen komen voor een experiment met een kort programma. Dit neemt overigens niet weg dat een hogeschool en een ROC onderling kunnen afspreken dat, om de doorstroom te bevorderen, delen van het korte programma door het ROC worden verzorgd. Uiteraard dient dit te gebeuren binnen de regels van «Helderheid in de bekostiging van het hoger onderwijs» en «Helderheid in de bekostiging voor beroeps-onderwijs en de volwasseneneducatie».

De leden van de PvdA-fractie vragen zich af of het invoeren van een nieuwe graad wenselijk is.

Door het invoeren van een afzonderlijke en eenduidige graad is het beroepenveld beter in staat om het korte programma als zodanig te herkennen. Ook in internationaal opzicht is de herkenbaarheid het meest gediend met een afzonderlijke graad. Aan de graad wordt een aantal van (minimaal) 120 ECTS-studiepunten gekoppeld. Deze opzet spoort volledig met het in Bologna-verband ontwikkelde European Qualifications Framework voor het hoger onderwijs. Aan de graad wordt overigens geen titel verbonden.

VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie pleiten voor een nader onderzoek, voorafgaand aan de experimenten, naar het risico dat studenten hun bacheloropleiding voortijdig afbreken als zij de mogelijkheid hebben om met een «associate degree» uit te stromen. Zij wijzen op de mogelijke relatie tussen de effecten op de deelname en de keuze voor inbedding van de korte programma's in een bacheloropleiding. Zij vragen naar de reden van deze inbedding. Tevens vragen zij naar de mogelijkheid van korte programma's speciaal voor werkenden.

Ik zie geen andere mogelijkheden voor een zinvol onderzoek naar de effecten van de invoering van korte programma's op de voortijdige uitstroom uit de bacheloropleiding, dan via het daadwerkelijk gaan experimenteren met dergelijke programma's. Om het besluit te kunnen nemen om korte programma's al dan niet definitief in te voeren, vind ik het bovendien van belang om de effecten van invoering op het aantal behaalde bachelors in samenhang te kunnen bekijken met andere gevolgen. Daarbij denk ik bijvoorbeeld aan de effecten op de instroom van verschillende groepen en op de uitval in de eerste twee jaar van het hbo. Ook om die reden acht ik een nader onderzoek, voorafgaand aan de experimenten, dus niet zinvol.

Ik vind het van belang dat studenten na het afronden van een kort programma zonder vertraging de hbo-bachelor kunnen afronden. Dat is voor mij een belangrijke reden voor inbedding van het korte programma in de hbo-bacheloropleiding. Als een kort programma een op zichzelf staand geheel zou zijn, wordt de kans kleiner dat studenten die dit programma hebben afgerond, direct of na enkele jaren gewerkt te hebben, besluiten de betreffende bacheloropleiding verder af te maken. Het risico bestaat dan bovendien dat studenten die normaliter zouden kiezen voor een bacheloropleiding, kiezen voor een kort programma. Ik vind dat onwenselijk. Een afzonderlijke positionering zou bovendien afbreuk doen aan het stramien van de bachelor-masterstructuur. Ook in internationaal verband wordt de koppeling met de eerste cyclus (de bachelor) benadrukt.

De voorwaarde van inbedding van het korte programma in een bacheloropleiding betekent overigens niet dat alle modules van het korte

programma moeten corresponderen met modules uit de betreffende hbo-bacheloropleiding. Het korte programma moet een samenhangend geheel van modules zijn en een eigen arbeidsmarktrelevantie hebben. Dat kan betekenen dat ook modules die geen deel uitmaken van de bacheloropleiding, onderdeel zijn van het korte programma. Essentieel is wel dat studenten die het korte programma hebben afgerond zonder vertraging de bacheloropleiding moeten kunnen afronden.

In reactie op uw opmerking dat de korte programma's op de vraag van werkenden moeten kunnen aansluiten, wijs ik erop dat de instellingen de ruimte hebben om hun programmering af te stemmen op verschillende categorieën deelnemers. Een programma gericht op mbo'ers met enige jaren werkervaring, is dus denkbaar en ik juich het ook toe als dergelijke programma's worden ontwikkeld. Wel is het zo dat alle korte programma's toegankelijk en studeerbaar moeten zijn voor een ieder die aan de wettelijke vooropleidingseisen voor de hbo-bachelor voldoet. Het is dus niet toegestaan om een kort programma *uitsluitend* open te stellen voor mbo'ers met enige jaren werkervaring. Hetzelfde geldt voor het zo inrichten van het korte programma dat het alleen voor deze groep studeerbaar is.

De leden van de VVD-fractie vragen met welke opleidingen de staatssecretaris wil gaan experimenteren. Zij vragen zich af of de programma's die nu als tweejarige hbo-opleiding bestaan in aanmerking komen voor de experimenten.

Om een zinvol besluit te kunnen nemen over de korte programma's waarmee zal worden geëxperimenteerd, wil ik eerst de voorstellen van de hogescholen afwachten. Zoals ik in antwoord op een vraag van de CDA-fractie reeds heb aangegeven, is een positief advies van de NVAO voor mij een eerste voorwaarde voor deelname aan de experimenten. Daarnaast streef ik naar een zekere spreiding van de experimentele opleidingen over de onderwijssectoren (Croho-onderdelen) en zal ik bij mijn afweging de vraag betrekken welke korte programma's de grootste kans bieden op instroom vanuit de groepen mbo'ers en werkenden en dus op nieuwe instroom in het hoger onderwijs.

De hogescholen die nu nog opleidingen kort-hbo aanbieden, kunnen, indien zij dat wensen, voorstellen voor korte programma's indienen die inhoudelijk verwant zijn aan de opleidingen kort-hbo. Uiteraard is het wel zo dat deze korte programma's moeten voldoen aan de eisen die aan de korte programma's worden gesteld. Daarbij doel ik onder meer op de inbedding in een bestaande hbo-bacheloropleiding en een studielast van (minimaal) 120 studiepunten.